

WETTIGT INBREUK OP HET EIGENDOMSRECHT DOOR BEVRIEZING DER BESTEMMING VAN GRONDEN SCHADEVERGOEDING ?

door

J. VAN SOEST.

Met bovenstaande titel leidt de redactie van „Het Grondbezit” een artikel in van Mr S. J. Halbertsma, dat behalve in dit maandblad (Grondbezit 5, 2—3, 1948) ook is opgenomen in de Mededelingen van de Stichting voor de Landbouw (11, 137—141, 1948).

Het is alom bekend, dat van regeringswege ingrijpende maatregelen worden beraamd om het natuur- en landschapsschoon te beschermen. Zowel van de zijde der landbouwers als van de kant van de bosbouwers wordt hiernaar, met een van bezorgdheid doortrokken belangstelling, uitgezien. Uit de parlementaire behandeling van enkele punten uit de begroting voor 1948 van „Onderwijs”, waarvan Halbertsma uitvoerig verslag geeft, blijkt duidelijk, dat deze bezorgdheid geenszins ongemotiveerd is. De volgende citaten — het eerste is ontleend aan het voorlopig verslag op de Rijksbegroting 1948, het tweede aan de memorie van antwoord — ter illustratie.

„Een bevredigende regeling ten aanzien van monumentenzorg en natuurbescherming is naar de mening van vele leden slechts te verkrijgen, wanneer een verbod om de oorspronkelijke bestemming te veranderen niet wordt gezien als een inbreuk op het eigendomsrecht, die op zichzelf schadevergoeding wettigt.”

„Met belangstelling heeft ondergetekende kennis genomen van de mening van vele leden, dat een bevredigende regeling ten aanzien van monumentenzorg en natuurbescherming slechts te verkrijgen is, wanneer een verbod om de oorspronkelijke bestemming te veranderen niet wordt gezien als een inbreuk op het eigendomsrecht, welke op zichzelf schadevergoeding wettigt. Bij de voorbereiding van een Monumentenwet en een Natuurbeschermingswet zal hij aan dit punt alle aandacht schenken”.

Bij de openbare behandeling bleek intussen dat de mening van „vele leden” door anderen wordt bestreden. Het is een gelukkig verschijnsel dat de bezwaren, door de verschillende woordvoerders te berde gebracht, niet uitsluitend uit de kringen der regerings-oppositie voortkomen, terwijl evenzeer de belangen van de bosbouw als die van de landbouw worden verdedigd.

Waar Halbertsma het in de Kamer hierover gesprokene uitvoerig behandelt, grotendeels zelfs woordelijk aanhaalt, moge hier een samenvattende beschouwing volgen.

Nederland heeft een kleine oppervlakte met een zeer dichte bevolking, die bovendien nog regelmatig toeneemt. De grond is dus, per hoofd der bevolking, zeer beperkt en moet vele belangen tegelijk dienen. Evenzeer als 9 miljoen zielen de grond nodig hebben om door deszelfs directe en indirecte voortbrengselen in het leven te worden gehouden, willen zij op diezelfde grond hun ontspanning zoeken in de vacantie, met hun natuurstudie en wat dies meer zij. Sinds de zorgen van het natuurschoon aan „Onderwijs” zijn toevertrouwd, moeten deze tegenstrijdige belangen interdepartementaal worden afgewogen. Geschiedt dit niet en komen de ministers individueel met wetsontwerpen, die uitsluitend de eigen materie betreffen, dan zal de weegschaal in eerste en tevens laatste instantie door de Staten-Generaal moeten worden gehanteerd. Het kamerdebat is hiervan een voorproefje. Bij een lege schatkist is het moeilijk om gelden ter beschikking te stellen voor het behoud van natuurschoon op een zo grote schaal als de natuurbeschermers dat willen, vandaar dat pogingen worden gedaan om de lasten op de bos- en grondbezitters zelf af te wentelen. Men gaat hier voorbij aan het feit, dat nagenoeg al het uit de vorige eeuw daterende natuurschoon aan het particuliere initiatief te danken is en verliest voorts uit het oog dat het hier gaat om een aanzienlijke beperking van het eigendomsrecht, welke in onze wetgeving niet thuis behoort.

Voorts moge worden gewezen op het economische gevaar van verstar- ring van het bedrijf, dat in wezen een dynamisch karakter heeft. Dit geldt niet alleen voor het bos, doch ook — en mogelijk nog in meerdere mate — voor de landbouw. Een bevrozing van de bestemming der gronden stelt paal en perk aan iedere verdere ontwikkeling van de landbouw, die hieraan, juist op de aan natuurschoon rijke zandgronden, grote behoefte heeft om de toch al zo moeilijke strijd om het bestaan onbelemmerd te kunnen voeren.

Naast deze onderwerpen kwam in bedoeld kamerdebat ook de kwestie van de liquidatie van de bosraad en de instelling van een voorlopige natuurbeschermingsraad aan de orde, waarbij bleek dat in laatstgenoemde raad de eigenaren van het natuurschoon slechts door één uit landbouw- kringen afkomstig persoon vertegenwoordigd waren. Gelukkig is sindsdien ook de voorzitter van de Hoofdafdeling Bosbouw bij de Stichting voor de Landbouw in die raad benoemd, zodat deze met de directeur van het Staatsbosbeheer thans drie landelijk-deskundige leden telt.

Moge het hen gegeven zijn de belangen van bos- en landbouw op de juiste wijze te behartigen en de regering te weerhouden van het nemen van maatregelen, die tot achteruitgang van de toch reeds zwaar belaste landelijke eigendom zouden leiden. Want het natuurschoon is een natuur- lijk gevolg van de landelijke welvaart en indien deze teniet zou worden gedaan, zal het natuurschoon — de meest ingrijpende overheidsmaat- regelen ten spijt — onherroepelijk daarmee te gronde gaan.

De benoeming van Jhr. W. H. de Beaufort betekent tevens een verheugende eerste schrede in de richting van interdepartementale coördi- natie bij de wetgeving op landelijk gebied. Een verdere uitwisseling van deskundigen in de commissies, die onze nieuwe wetten voorbereiden, is een voorwaarde om straks een sluitend geheel te krijgen tussen Boswet, Natuurschoonwet, Natuurbeschermingswet, Pachtwet en eventuele an- dere, het grondbezit rakende wetten.